

Datum: 2025-06-11

Ärendenummer: SLK-2025-00365

Utbildningsdepartementet

u.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia: u.s.remissvar@regeringskansliet.se

Diarienummer: U2025/00740

Göteborgs Stads yttrande över remissen Tid för undervisningsuppdraget – åtgärder för god undervisning och läraryrkenas attraktivitet (SOU 2025:26)

Det är positivt med förslag som har intentionen att minska administrationen och öka läraryrkets attraktivitet. Skickliga förskollärare och lärare är centralt för barns och elevers lärande och utveckling. Göteborgs Stads övergripande bedömning är dock att det saknas en mer djupgående analys av förslagens konsekvenser för barn och elever, att förslagen inte i tillräcklig utsträckning har ett barn- och elevrättsperspektiv samt att det inte framgår tillräckligt tydligt hur flera av förslagen kommer gynna barn och elevers lärande och utveckling.

På en mer övergripande nivå vill också Göteborgs Stad framhålla att det är svårt att bedöma vissa enskilda förslag i betänkandet, eftersom flera andra förslag bereds samtidigt och det också pågår statliga utredningar inom närliggande områden som förväntas presenteras i närtid. Det handlar bland annat om utredningen om rektorers förutsättningar. Vidare hade det varit önskvärt om utredningen haft ett helhetsgrepp kring förskollärares och lärares arbetssituation och arbetsvillkor. Det saknas till exempel resonemang kring konsekvenserna av nuvarande upplägg med ett läsår med två terminer. Göteborgs Stads synpunkter på utredningens olika förslag och bedömningar beskrivs närmare under respektive avsnitt nedan.

Minskade krav på den undervisningsnära dokumentationen (kap. 6)

Med vissa synpunkter och kommentarer tillstyrker Göteborgs Stad utredningens förslag, samt delar utredningens bedömningar, vad gäller minskade krav på den undervisningsnära dokumentationen. Förslagen bedöms kunna ge professionen ett tydligare mandat, vilket är positivt, men det behöver vara tydligt att det är behoven hos det enskilda barnet eller eleven som är utgångspunkten för när och hur kommunikation sker samt hur ofta utvecklingssamtal ska äga rum. I annat fall finns risk för att enskilda behov inte uppmärksammas och att stöd inte sätts in tillräckligt tidigt. Särskilt bör det beaktas att det finns situationer där detta kan vara extra viktigt. Det kan till exempel handla om små barn som själva inte kan uttrycka sina behov verbalt, eller elever med funktionsnedsättningar eller andra svårigheter. I sammanhanget vill Göteborgs Stad belysa att personal i kommunala skolor och förskolor också omfattas av bestämmelser om service och tillgänglighet i förvaltningslagen. Det kan finnas behov av att tydliggöra relationen mellan de olika lagstiftningarna. Göteborgs Stad vill också påtala att det finns en risk med att alltför snävt avgränsa de skriftliga utvecklingsplanerna till kunskapsutveckling. Elevers sociala arbetsmiljö kan också vara en viktig förutsättning för kunskap och skolprestationer.

Behov av lättnader i regelverket som styr arbetet mot kränkande behandling (kap. 7)

Göteborgs Stad bedömer att det är positivt att förtydliga personalens ansvar för att uppmärksamma och hantera kränkande behandling. Dock är det viktigt att synliggöra att personalen också har ett ansvar i det förebyggande arbetet, vilket saknas i förslaget till ny formulering.

Göteborgs Stad avstyrker förslaget att begränsa anmälnings-, utrednings- och åtgärdsskyldigheten till allvarliga eller upprepade kränkningar. Även om nuvarande reglering genererar en stor mängd dokumentation finns det risk för att förslaget kommer leda till subjektiva bedömningar om vad som är en allvarlig kränkning eller ej. Det kan också vara svårt att följa att det handlar om upprepade kränkningar om de enskilda händelserna inte dokumenteras. Förslaget bedöms innebära en risk för godtycklighet avseende vilka händelser och individer som uppmärksammas och att åtgärder inte sätts in i tid. Det får konsekvenser för barns och elevers välmående och lärande och utveckling. Det är dock positivt att omformulera bestämmelsen jämfört med idag så att den tydligare pekar på att all personal har samma skyldighet. Göteborgs Stad bedömer att det finns en risk att trakasserier och sexuella trakasserier inte synliggörs i tillräcklig utsträckning om begreppen tas bort hur skollagen och enbart finns i diskrimineringslagen.

Göteborgs Stad avstyrker förslaget att ansvaret ska avgränsas till händelser i verksamheten. Alla kränkningar som påverkar hur barn och elever mår i verksamheten behöver hanteras, oavsett var de sker. Förslaget bedöms därför inte få sådana effekter på den administrativa bördan som beskrivs i utredningen. Nuvarande formulering bör kvarstå, men kan behöva definieras och avgränsas tydligare än idag. Göteborgs Stad delar utredningens bedömning att regelverket bör ses över och samordnas med reglerna om trygghet och studiero, liksom med regelverket som styr arbetet mot kränkande behandling. Göteborgs Stad delar också bedömningen att BEO:s roll kan behöva utredas, men vill betona vikten av att barn och elever även fortsättningsvis kan få sakkunnig hjälp att föra sin talan i domstol för att få sina rättigheter tillgodosedda, liksom att få möjlighet till skadestånd i det fall kränkande behandling och brister i skolhuvudmannens arbete konstaterats.

Ramar för undervisningsuppdraget (kap. 8)

Göteborgs Stad avstyrker samtliga förslag som lämnas i betänkandets kapitel 8 avseende reglering av undervisningsuppdraget och förskollärares och lärares arbetstid. Förslagen innebär en inskränkning av den kommunala självstyrelsen och är en principiell ändring av statens styrning av hur huvudmännen kan använda en av sina viktigaste resurser, förskollärare och lärare. Syftet med en reform kan vara så viktigt att en inskränkning av det kommunala självstyret är motiverat. En sådan begränsning bör dock inte vara mer omfattande än vad som är nödvändigt för att uppnå de ändamål som har motiverat samma begränsning. Göteborgs Stad bedömer att utredningen inte i tillräcklig utsträckning belyst hur förslagen kommer resultera i positiva effekter för barn och elever i form av bättre undervisning, utbildning eller högre måluppfyllelse, eller hur förslagen faktiskt bidrar till att öka yrkets attraktivitet, för att inskränkningen i det kommunala självstyret ska kunna anses vara motiverad.

Förslagen innebär vidare svårigheter på så sätt att kommunen, som skolhuvudman och arbetsgivare, förväntas ta fortsatt ansvar för kvalitet och innehåll i skolverksamheten liksom ansvar för arbetsmiljön, samtidigt som utrymmet att styra över en av verksamhetens viktigaste resurser liksom hur uppdraget ska utformas begränsas kraftigt. Den reglering som föreslås innebär motsvarande svårigheter för rektorerna att ta sitt ansvar för undervisning och arbetsmiljö när deras möjligheter att leda och fördela arbetet påverkas i stor utsträckning. Till exempel bedöms förslaget om högsta omfattning av lärares undervisningstid få som konsekvens den tillgängliga arbetstiden, eller tillgången på behöriga lärare, inte räcker för att säkerställa elevernas rätt till undervisningstid och garantera deras rätt till en utbildning av god kvalitet. En bärande princip för en ändamålsenlig styrning bör vara att ansvaret för verksamheten och förfogandet över dess resurser följs åt.

Utredningens modell bedöms inte ta tillräcklig hänsyn till den flexibilitet som verksamheten kräver utifrån lokala behov och förutsättningar. Viktningen av tid för planering och uppföljning bör till exempel inte utgå från stadie och antalet undervisningstimmar, utan från medarbetarnas förutsättningar och behov, samt att olika ämnen, elever och klasser medför olika stort behov av utrymme för planering och undervisning även inom en och samma skolform. I utredningen beskrivs vidare gränsdragningen mellan

undervisningsuppdraget och övriga arbetsuppgifter som ligger utanför den tid som föreslås regleras. Göteborgs Stad ser en risk för att om förslagen genomförs kommer väsentlig tid behöva läggas på såväl den enskilda arbetsplatsen som i dialogen mellan arbetsgivare och fackliga organisationer för att tydliggöra vilka uppgifter som omfattas av regleringen av undervisningstid, tid för planering och uppföljning samt övrig tid. Vidare innebär förslagen om att avgränsa undervisningsuppdraget sannolikt att lärares kontaktytor med elever utanför undervisningssituationen minskar, vilket försämrar möjligheterna att bygga och upprätthålla goda relationer med eleverna. Goda relationer är en av de faktorer som starkast påverkar elevernas skolprestationer.

Det är positivt att utredningen uppmärksammar situationen för förskollärare i förskolan liksom lärare i fritidshemmet och inom kommunal vuxenutbildning, och deras behov av tid för planering och uppföljning. Även dessa yrkesgrupper ska ha rätt förutsättningar för sitt uppdrag. Göteborgs Stad menar dock att denna typ av frågor, oavsett yrkeskategori, bör hanteras via kollektivavtal och överenskommelser liksom i dialog mellan arbetsgivare och medarbetare, och inte i lagar och förordningar. Arbetsmiljölagen reglerar att arbetsgivaren ska se till att arbetstagaren har rätt förutsättningar för att klara av sitt arbete och inte riskera ohälsa.

Tiden för undervisningsuppdraget måste sättas i relation till undervisningens komplexitet och medarbetarens förutsättningar. Kommunal vuxenutbildning skiljer sig på många sätt åt från grundskola och gymnasieskola, eftersom det inom Komvux finns möjligheten att upphandla verksamheten. Insatser som syftar till att reglera den lägsta relationen mellan undervisningstid och tid för planering och uppföljning kan gynna Komvuxlärares arbetsmiljö. Vissa kommuner har redan idag avtalat om undervisningstid i ramavtalen, även om det inte finns någon nationell reglering. Om och hur detta görs skiljer sig dock åt. Göteborgs Stad bedömer att det kan finnas skäl att överväga alternativa sätt att stödja en större likvärdighet mellan olika utbildningsanordnare och huvudmän på detta område.

Den svenska arbetsmarknaden regleras genom två huvudprinciper: dels genom grundläggande bestämmelser i lagstiftningen som gäller samtliga arbetsgivare och arbetstagare, dels genom det ansvar staten givit arbetsmarknadens parter att reglera anställningsvillkor och löner genom branschanpassade kollektivavtal. Utredningens förslag innebär ett stort avsteg från denna modell. Det är oklart varför just dessa yrkesgrupper ska särskiljas och detaljregleras i lagstiftning och det saknas resonemang i betänkandet om hur förslagen på sikt kan påverka hur arbetstiden ska regleras framåt för andra yrkesgrupper på arbetsmarknaden. Vidare belyser inte utredningen att stora delar i lärares uppdrag idag regleras av kollektivavtal där exempelvis förtroendearbetstid och ferieuppehåll är väsentliga delar, och hur det relaterar till utredningens förslag. Det saknas också en analys av hur de föreslagna lagändringarna kan komma att tolkas och tillämpas arbetsrättsligt.

Utredningen gör bedömningar om att huvudmännen behöver skapa förutsättningar för rektorerna att kunna organisera förskole- och skolenheter utifrån en infrastruktur med nödvändiga kringfunktioner för administrativt, praktiskt och elevsocialt arbete. Göteborgs Stad vill betona att en följd är att fler medarbetare kommer behövas för att utföra andra arbetsuppgifter utanför lärarnas uppdrag. Frågan om hur detta ska finansieras är inte tillräckligt belyst i utredningen.

Övriga synpunkter

Regleringen av undervisningsuppdraget och förskollärares och lärares tid kommer att medföra kostnader för kommunerna. Dessa behöver finansieras av staten. Göteborgs Stad delar inte utredningens bedömning att det inte bör utgå någon statlig finansiering för regleringen av planeringstid i förskolan och fritidshemmet, eftersom förslaget innebär att dagens frivilliga åtagande blir obligatoriskt. Göteborgs Stad delar dock utredningens bedömning att det finns stora osäkerheter i effekterna av förslagen, framför allt regleringen av undervisningsuppdrag och förskollärares och lärares arbetstid. Genomförs förslagen är statlig uppföljning och utvärdering av stor vikt både för att säkerställa avsedda effekter och att

finansieringen är rimlig. Göteborgs Stad förutsätter att finansieringsprincipen tillämpas vid ett eventuellt genomförande. Det kan också konstateras att om det stora antalet reformer på skolområdet som nu bereds ska genomföras kommer huvudmännen ha olika förutsättningar att hantera dessa. Statens roll i att möjliggöra omhändertagandet genom finansiering, stöd och organisatoriska insatser blir avgörande.

Göteborgs Stad bedömer att utredningens föreslagna tidpunkt för ikraftträdande den 1 juli 2027 är alltför snäv för att ge tid för implementering.

Vid behandlingen av ärendet i kommunstyrelsen förekom skiljaktiga meningar:

Ordföranden Jonas Attenius (S) yrkade att kommunstyrelsens yttrande skulle ha den lydelse som anges ovan.

Axel Josefson (M) yrkade att kommunstyrelsens yttrande skulle ha den lydelse som framgår av yrkande från L, M, D och KD den 5 juni 2025 (bilaga A).

Vid omröstning röstade Daniel Bernmar (V), Blerta Hoti (S), Jenny Broman (V), Marina Johansson (S), Karin Pleijel (MP), tjänstgörande ersättaren Johannes Hulter (S) och ordföranden Jonas Attenius (S) för bifall till Jonas Attenius yrkande.

Axel Josefson (M), Hampus Magnusson (M), Martin Wannholt (D), Jörgen Fogelklou (SD), Elisabet Lann (KD) och tjänstgörande ersättaren Nina Miskovsky (M) röstade för bifall till Axel Josefsons yrkande.

Kommunstyrelsen beslutade med sju röster mot sex att bifalla Jonas Attenius yrkande.

Representanterna från S, V och MP antecknar som yttrande en skrivelse från den 10 juni 2025 (bilaga B)

Göteborg den 11 juni 2025

Göteborgs kommunstyrelse

Jonas Attenius

Lina Isaksson

BILAGA A

Yrkande

L, M, D, KD

2025-06-05

Ärende 17

Yrkande angående – Remiss från Utbildningsdepartementet Tid för undervisningsuppdraget – åtgärder för god undervisning och läraryrkets attraktivitet

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen:

1. Stadsledningskontoret får i uppdrag att som yttrande från kommunstyrelsen skicka nedanstående text

Yrkandet

Göteborgs Stad ser positivt på utredningens förslag som syftar till att frigöra tid för undervisningen genom minskade krav på information och dokumentation, lättnader i regelverket som styr arbetet mot kränkande behandling samt en reglering av förskollärares och lärares undervisningsuppdrag liksom ramar för förskollärares och lärares tid.

Regleringen av undervisningsuppdraget och förskollärares och lärares tid kommer att medföra kostnader för kommunerna, vilket kräver finansiering. Göteborgs stad förutsätter att finansieringsprincipen tillämpas vid ett genomförande.

Yttrande angående – Remiss från Utbildningsdepartementet Tid för undervisningsuppdraget – åtgärder för god undervisning och läraryrkenas attraktivitet (SOU 2025:26)

Våra partier är helt eniga om att åtgärder krävs för att förbättra lärares arbetsmiljö och läraryrkets attraktivitet. Att reglera undervisningstiden är en viktig del i att skapa bättre förutsättningar för lärare vilket även gagnar eleverna. Det är dock en reform som måste finansieras för att vara genomförbar. Nuvarande regering underfinansierar skolan vilket undergräver möjligheterna för reformen att lyckas. Vi ställer oss därför bakom stadsledningskontorets förslag till yttrande som riktar flera kritiska synpunkter mot förslagen och helt avstyrker delarna om undervisningstid.

Flera kommuner, däribland Stockholms Stad, har pekat på att utredaren räknat kostnader på ett felaktigt sätt och att reformen är underfinansierad. I likhet med Stockholms Stad anser vi att regeringen och SD borde ha samlat arbetsmarknadens parter och tillsammans försökt hitta en väg framåt, i stället har man lovat regleringar som inte är finansierade. Regeringens nedskärningar på skolan har redan försämrat lärarnas arbetsvillkor och nu menar både arbetstagar- och arbetsgivar sidan att regeringens utredning i sig försvårar förhandlingarna.

Betänkandet föreslår ingen ny finansiering utan resurser ska tas från befintligt statsbidrag, kunskapsbidraget. Att fördela om dessa pengar innebär att reformen om reglerad undervisningstid skulle ge större klasser, fler obehöriga lärare och i slutändan försämrad undervisning.

Angående förslagen om att begränsa skyldigheterna vid kränkande behandling vill vi lyfta riskerna detta kan innebära, framför allt för förskolebarn. Barn som inte har förmåga att själva uttrycka och beskriva händelser de utsatts för behöver att vuxna agerar på misstankar om kränkningar.

Våra rödgröna partier vill se bättre arbetsvillkor för landets lärare. Lärarna behöver ha tid för planering och efterarbete för att undervisningen ska hålla en

hög kvalitet. För att nå dit krävs en regering med förmåga att styra och ge skolan de resurser som krävs.